CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
юридичний факультет
Кафедра теорії права та прав людини

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
проф. Віталій ГОРДЄЄВ
“___” _____ 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

обов’язкова

Освітньо-професійна програма Право
Спеціальність D 8 Право
Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
юридичний факультет
Мова навчання українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Механізми захисту прав людини», складена відповідно до вимог Освітньо-професійної програми «Право» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D 8 Право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право.

Розробники:

Гураленко Наталія Анатоліївна, професор кафедри теорії права та прав людини, доктор юридичних наук;

Байталюк Зоряна Володимирівна, асистент кафедри теорії права та прав людини, доктор філософії PhD.

Викладачі, що забезпечують читання даної навчальної дисципліни:

Гураленко Наталія Анатоліївна, професор кафедри теорії права та прав людини, доктор юридичних наук;

Байталюк Зоряна Володимирівна, асистент кафедри теорії права та прав людини, доктор філософії PhD.

Погоджено з гарантом ОПП Право _____ д.ю.н., проф. Ігор КОВБАС

Затверджено на засіданні кафедри теорії права та прав людини

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Завідувач кафедри теорії права та прав людини _____ д.ю.н., проф. Наталія ГУРАЛЕНКО

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ PhD, ас. Лаура БЗОВА

Мета навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Механізми захисту прав людини» посідає визначальне місце у формуванні сучасного правничого світогляду, орієнтованого на визнання людини, її гідності та прав найвищими цінностями правової держави. Її зміст відображає перехід від формального проголошення прав і свобод до розуміння їх реального забезпечення через систему юридичних, інституційних та процедурних гарантій. Актуальність дисципліни зумовлена необхідністю осмислення ефективності правових засобів реагування на порушення прав людини в умовах динамічної трансформації суспільних відносин. Особливої ваги відповідна проблематика набуває для України, де захист прав людини відбувається в умовах збройної агресії, воєнного стану, масштабних соціальних викликів та одночасної модернізації національної правової системи. Навчальна дисципліна «Механізми захисту прав людини» створює теоретичне підґрунтя для розуміння співвідношення національних і міжнародних гарантій прав людини та механізмів їх практичної реалізації.

Важливим напрямом вивчення є дослідження судових і позасудових способів захисту прав, їх функціонального призначення, процесуальних передумов та критеріїв ефективності. Особливе значення має аналіз механізмів, за допомогою яких особа може не лише констатувати факт порушення свого права, а й домогтися його припинення, відновлення та належної компенсації завданої шкоди. У цьому контексті дисципліна формує розуміння захисту прав людини як комплексного процесу, що охоплює діяльність органів державної влади, судів, інституцій громадянського суспільства та міжнародних правозахисних органів. Окремий теоретико-практичний вимір становить вивчення міжнародних стандартів прав людини та механізмів їх імплементації у внутрішній правопорядок. Важливе місце відводиться європейській системі захисту прав людини, зокрема значенню практики Європейського суду з прав людини для тлумачення та застосування положень національного законодавства.

Сучасний розвиток правозахисної парадигми вимагає врахування нових форм і способів порушення прав, які виникають унаслідок цифровізації суспільства та технологічного розвитку. У зв’язку з цим особливої актуальності набувають питання захисту приватності, персональних даних, свободи інформації та інших прав у цифровому середовищі. Нові виклики породжує також застосування алгоритмічних систем та штучного інтелекту, що зумовлює необхідність пошуку належних правових гарантій від дискримінації, непрозорого прийняття рішень та необґрунтованого втручання у сферу прав людини. Не менш важливим є осмислення меж допустимого обмеження прав і свобод в умовах надзвичайних та воєнних обставин із одночасним забезпеченням принципів законності, пропорційності та правової визначеності. Навчальна дисципліна «Механізми захисту прав людини» сприяє формуванню здатності критично оцінювати не лише нормативну конструкцію певного механізму захисту, а й реальну спроможність відповідної інституції забезпечити ефективне відновлення порушеного права.

Освітнє значення дисципліни «Механізми захисту прав людини» полягає у поєднанні фундаментального теоретичного знання з практикоорієнтованим аналізом правозастосовної діяльності. Її опанування розвиває навички правової аргументації, визначення належного способу захисту та оцінювання перспектив використання конкретного правового інструменту. Водночас дисципліна формує здатність сприймати права людини не як статичну сукупність нормативно закріплених можливостей, а як динамічну систему, ефективність якої визначається реальністю доступу особи до правосуддя та дієвістю передбачених законом гарантій. У цьому аспекті вивчення механізмів захисту прав людини безпосередньо пов’язане з утвердженням верховенства права, правової визначеності та відповідальності держави перед людиною. Отже, навчальна дисципліна «Механізми захисту прав людини» має стратегічне значення для підготовки правника, здатного не лише знати систему прав людини, а й професійно використовувати національні, європейські та міжнародні механізми для їх ефективного забезпечення, відновлення і захисту.

Усвідомлення згаданих фактів знайшло своє відображення у запропонованій програмі, що дає можливості при успішному її проходженні досягти поставленої **мети -** формування у здобувачів вищої освіти розуміння сучасної європейської та вітчизняної практики та стандартів забезпечення захисту прав людини; освоєння інституційного та позаінституйного механізмів захисту прав окремих категорій осіб, а також заходів спрямованих на відновлення їх порушених прав та свобод.

Пререквізити. Для підвищення ефективності засвоєння курсу «Механізми захисту прав людини» здобувач вищої освіти має вивчити такі дисципліни, як «Цивільне право», «Кримінальне право», «Адміністративне право», «Військове право», «Адміністративне судочинство», «Кримінальне процесуальне право», «Цивільне процесуальне право».

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Механізм захисту прав людини» студент буде знати та розуміти:

- сутність, зміст та основні ознаки прав і свобод людини, їх місце у системі фундаментальних цінностей демократичної та правової держави;
- поняття, структуру та види механізмів захисту прав людини, особливості їх функціонування та взаємодії на національному, регіональному й міжнародному рівнях;
- основні принципи захисту прав людини, зокрема принципи верховенства права, законності, рівності, недискримінації, доступу до правосуддя, правової визначеності та пропорційності;
- конституційно-правові засади забезпечення та захисту прав і свобод людини в Україні, систему відповідних гарантій та компетенцію органів державної влади у цій сфері;
- судові та позасудові національні механізми захисту прав людини, їх правову природу, компетенцію відповідних органів, процедури звернення та особливості реалізації прийнятих ними рішень;
- міжнародні універсальні механізми захисту прав людини, а також компетенцію міжнародних договірних і спеціальних правозахисних органів;
- європейську систему захисту прав людини, її інституційну структуру, основні процедури та значення практики Європейського суду з прав людини для національного правопорядку України;
- правові підстави та критерії допустимого обмеження прав і свобод людини, зокрема вимоги законності, легітимної мети, необхідності та пропорційності такого обмеження;
- особливості забезпечення та захисту прав людини в умовах воєнного стану, надзвичайних суспільних обставин, збройних конфліктів та інших безпекових викликів;
- сучасні тенденції розвитку механізмів захисту прав людини, пов’язані з цифровізацією суспільства, розвитком штучного інтелекту, захистом персональних даних, інформаційними технологіями та формуванням нових правових гарантій особи.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Механізм захисту прав людини» студент буде вміти:

- аналізувати нормативно-правові акти у сфері захисту прав і свобод людини та визначати їх відповідність конституційним і міжнародним стандартам прав людини;
- визначати належні та ефективні національні й міжнародні механізми захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав людини;
- застосовувати положення Конституції України, законодавства України, міжнародних договорів та інших міжнародно-правових актів у процесі вирішення правозахисних ситуацій;

- обґрунтовувати вибір конкретного способу захисту права з урахуванням характеру правопорушення, правового статусу особи та особливостей відповідної юридичної процедури;
- аналізувати практику національних судів, Європейського суду з прав людини та інших міжнародних правозахисних інституцій і використовувати її положення для правової аргументації;
- оцінювати ефективність судових, адміністративних, конституційних, парламентських та інших національних механізмів захисту прав людини;
- застосовувати міжнародні та європейські стандарти під час оцінювання правомірності обмежень прав і свобод людини, зокрема з урахуванням принципів законності, легітимної мети, необхідності та пропорційності;
- виявляти проблеми реалізації та захисту прав людини в умовах воєнного стану, цифрової трансформації суспільства та застосування новітніх технологій;
- формулювати юридично обґрунтовану позицію щодо способів відновлення порушених прав, відшкодування завданої шкоди та запобігання повторним порушенням;
- розробляти та аргументувати правозахисну стратегію у конкретній юридичній ситуації, обираючи оптимальне поєднання національних, європейських та міжнародних засобів захисту прав людини;
- знаходити належні та достатні аргументи для обґрунтування позиції у справах захисту прав різних категорій осіб (військовозобов'язаних, військовополонених, внутрішньопереміщених осіб, засуджених тощо).

Після вивчення навчальної дисципліни «Механізм захисту прав людини» студент володітиме наступними компетенціями, що закріплені в Освітній програмі підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право галузі знань D Бізнес, адміністрування та право:

Загальні компетентності:

- ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.
- ЗК 11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 12. Здатність цінувати та поважати різноманіття та полікультурності.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
- СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
- СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.
- СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
- СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також знання практики їх застосування.

- СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.
- СК12. Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.
- СК16. Здатність до порівняльно-правового аналізу моделей судочинства, процесуальних інститутів і механізмів захисту прав в Україні та Європейському Союзі.

Програмні результати навчання:

- РН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.
- РН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.
- РН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати й обгрунтовувати варіанти їх розвязання.
- РН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.
- РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.
- РН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовою системою Ради Європи та Європейського Союзу.
- РН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

Визначений робочою програмою перелік компетентностей, що закріплені в Освітній програмі підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право, їх логічна послідовність здатні забезпечити здобуття студентами теоретичних знань, умінь, навичок, достатніх для продукування нових ідей, вирішення комплексних проблем у сфері професійної діяльності, творчого підходу та пошуку альтернативних рішень. Їх зміст також вказує на здатність забезпечити належну підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський і світовий освітньо-науковий простір фахівців у галузі права, спроможних вирішувати комплексні проблеми у сфері професійної діяльності, продукувати теоретичні та прикладні ідеї, приймати відповідні організаційні та управлінські рішення у сфері юридичної практики, що супроводжується глибоким переосмисленням наявних і створенням нових цілісних знань та професійною діяльністю.

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	**Рік підготовки**	**Семестр**	**Кількість**		**Кількість годин**						**Вид підсумкового контролю**
			кредитів	**годин**	**Лекції**	**практичні**	**Семінарські**	**лабораторні**	**самостійна робота**	**індивідуальні завдання**	

Денна	5	9	3,0	90	14	14	-	-	62	-	екзамен
Заочна	5	9	3,0	90	4	4	-	-	82	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни **Структура змісту навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми занять	**Змістовий модуль 1. Теоретичні засади механізму захисту прав людини**											
Тема 1. Система та рівні механізму захисту прав людини.	9	2	2	–	–	5	11	-	-	–	–	11
Тема 2. Механізми захисту права власності та інвестиційних проєктів.	11	2	2	–	–	7	12	1	1	–	–	10
Тема 3. Механізми захисту прав військовослужбовців та військовополонених.	12	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
Тема 4. Механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб.	12	2	2	–	–	8	12	-	-	–	–	12
Разом за ЗМ 1	44	8	8	–	–	**28**	47	2	2	–	–	43
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 2. Практичні засади механізму захисту прав людини**											
Тема1. Механізми захисту від несправедливого судочинства і справедлива сатисфакція.	11	2	2	–	–	7	11	1	1	–	–	9
Тема 2. Механізми захисту прав осіб, які здійснюють переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон.	11	2	2	–	–	7	12	1	1	–	–	10
Тема 3. Механізми захисту прав засуджених.	12	1	1	–	–	10	10	-	-	–	–	10
Тема 4. Механізми захисту прав жертв домашнього насильства.	12	1	1	–	–	10	10	-	-	–	–	10
Разом за ЗМ 2	**46**	6	6	–	–	**34**	43	2	2	–	–	39

Усього годин	**90**	14	14	–	–	**60**	**90**	4	4	–	–	82

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1.	**Тема: Система та рівні механізму захисту прав людини** **Питання:** 1. Поняття, сутність та основні ознаки механізму захисту прав і свобод людини. 2. Структура механізму захисту прав людини: основні елементи та їх функціональне призначення. 3. Співвідношення понять «механізм забезпечення прав людини», «механізм реалізації прав людини» та «механізм захисту прав людини». 4. Суб'єкти механізму захисту прав людини та особливості їх взаємодії у процесі відновлення порушених прав. 5. Національний рівень механізму захисту прав людини: конституційні, адміністративні, судові та позасудові засоби захисту. 6. Судовий захист прав людини як центральний елемент національного механізму захисту: юрисдикційні форми та способи захисту. 7. Позасудові механізми захисту прав людини: їх види, компетенція та значення для ефективного відновлення порушених прав. 8. Міжнародний та регіональні рівні захисту прав людини: основні механізми, інституції та умови їх застосування. 9. Європейський механізм захисту прав людини: роль Ради Європи, Європейського суду з прав людини та інших європейських інституцій. 10. Взаємодія національного, європейського та універсального рівнів захисту прав людини та принцип субсидіарності у забезпеченні ефективного захисту прав і свобод.
2.	**Тема: Механізми захисту права власності та інвестиційних проєктів** **Питання:** 1. Поняття та система механізмів захисту права власності: основні форми, способи та засоби захисту. 2. Цивільно-правові способи захисту права власності: віндикаційний і негаторний позови, позов про визнання права власності та інші способи захисту. 3. Судовий захист права власності: юрисдикція судів, особливості доказування та способи відновлення порушеного права. 4. Захист права власності у практиці Європейського суду з прав людини: критерії правомірності втручання держави та вимога справедливого балансу. 5. Особливості захисту права власності в умовах воєнного стану, зокрема у випадках примусового відчуження, вилучення майна та завдання майнової шкоди. 6. Поняття інвестиційного проєкту та особливості правового захисту майнових інтересів інвестора на різних етапах його реалізації. 7. Захист інвестиційних проєктів від незаконного вилучення майна, експропріації, дискримінаційного поводження та інших форм неправомірного втручання держави.
3.	**Тема: Механізми захисту прав військовослужбовців та військовополонених** **Питання:** 1. Правовий статус військовослужбовців та основні гарантії забезпечення і захисту їхніх прав та свобод. 2. Система національних механізмів захисту прав військовослужбовців: судові, адміністративні та позасудові способи захисту. 3. Особливості судового захисту прав військовослужбовців у спорах щодо проходження військової служби, грошового, пенсійного та соціального забезпечення. 4. Механізми захисту прав військовослужбовців у разі незаконних рішень, дій чи

	бездіяльності органів військового управління та посадових осіб. 5. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших державних і недержавних інституцій у забезпеченні захисту прав військовослужбовців. 6. Механізми міжнародно-правового захисту військовополонених відповідно до Женевської конвенції про поводження з військовополоненими 1949 року та інших актів міжнародного гуманітарного права. 7. Заборона катувань, жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження з військовополоненими та механізми реагування на відповідні порушення. 8. Механізми встановлення місцезнаходження, обліку, повернення та репатріації військовополонених, а також захисту їхніх прав під час перебування у полоні. 9. Міжнародні та національні механізми відповідальності за порушення прав військовополонених і воєнні злочини, пов'язані з неналежним поводженням із ними.
4.	**Тема: Механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб** **Питання:** 1. Правовий статус внутрішньо переміщеної особи та система основних правових гарантій її прав і свобод. 2. Національна система механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб: судові, адміністративні та позасудові способи захисту. 3. Механізми захисту права внутрішньо переміщених осіб на житло та відновлення майнових прав. 4. Захист соціальних, трудових та пенсійних прав внутрішньо переміщених осіб: правові гарантії та проблеми їх реалізації. 5. Механізми забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб до освіти, медичної допомоги та інших публічних послуг. 6. Захист документальних, реєстраційних та інших особистих прав внутрішньо переміщених осіб в умовах переміщення. 7. Судовий захист прав внутрішньо переміщених осіб: особливості звернення до суду, доказування та виконання судових рішень.
5.	**Тема: Механізми захисту від несправедливого судочинства і справедлива сатисфакція** **Питання:** 1. Поняття та основні критерії справедливого судочинства у системі гарантій права на справедливий суд. 2. Гарантії незалежності, безсторонності та належної процедури як складові права на справедливий суд. 3. Механізми захисту від порушення розумних строків судового розгляду та невиконання або несвоєчасного виконання судових рішень. 4. Національні засоби юридичного захисту у випадках порушення права на справедливий суд: апеляційний, касаційний та інші передбачені законом механізми. 5. Роль Європейського суду з прав людини у захисті права на справедливий суд та особливості звернення до Суду. 6. Поняття, форми та умови присудження справедливої сатисфакції відповідно до статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. 7. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також компенсація судових та інших витрат як складові справедливої сатисфакції. 8. Виконання рішень Європейського суду з прав людини та роль справедливої сатисфакції у відновленні порушених прав і запобіганні аналогічним порушенням.
6.	**Тема: Механізми захисту прав осіб, які здійснюють переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон** **Питання:** 1. Правовий статус осіб, які переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон, та основні гарантії захисту їхніх прав. 2. Система механізмів захисту прав учасників митних правовідносин: адміністративні, судові та інші способи захисту.

	3. Права та обов'язки декларанта й інших учасників митних правовідносин у процесі митного оформлення та митного контролю. 4. Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів як механізм захисту прав осіб, які переміщують товари і транспортні засоби. 5. Адміністративний порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів: підстави, процедура та правові наслідки. 6. Судовий захист прав учасників митних правовідносин: юрисдикція адміністративних судів, особливості доказування та способи судового захисту. 7. Механізми захисту прав особи під час проведення митного огляду, митного контролю, особистого огляду та інших форм митного контролю. 8. Гарантії захисту права власності під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, у тому числі у випадках їх вилучення або затримання митними органами. 9. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю митних органів, та інші способи відновлення порушених прав учасників митних правовідносин.
7.	**Тема: Механізми захисту прав засуджених** **Питання:** 1. Правовий статус засуджених та особливості реалізації і захисту їхніх прав під час виконання кримінальних покарань. 2. Система основних прав і свобод засуджених та межі їх законного обмеження у зв'язку з виконанням покарання. 3. Національні механізми захисту прав засуджених: судові, адміністративні та позасудові способи захисту. 4. Судовий контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань. 5. Механізми оскарження рішень, дій або бездіяльності адміністрації установ виконання покарань та інших органів, відповідальних за виконання покарань. 6. Механізми захисту засуджених від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження. 7. Міжнародні та європейські стандарти поводження із засудженими та їх значення для національного механізму захисту прав людини. 8. Роль Європейського суду з прав людини у захисті прав засуджених та особливості застосування його практики у національній правозастосовній діяльності. 9. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокуратури, органів пробації та інших інституцій у забезпеченні й контролі за дотриманням прав засуджених. 10. Механізми відновлення порушених прав засуджених: припинення порушення, компенсація завданої шкоди, ефективне розслідування та інші форми юридичного захисту.
8.	**Тема: Механізми захисту прав жертв домашнього насильства** **Питання:** 1. Поняття домашнього насильства, його форми та правовий статус особи, яка постраждала від домашнього насильства. 2. Система національних механізмів запобігання та протидії домашньому насильству і захисту прав постраждалих осіб. 3. Механізми невідкладного реагування на випадки домашнього насильства та забезпечення безпеки постраждалої особи. 4. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству: терміновий заборонний припис та обмежувальний припис. 5. Судовий захист прав постраждалих від домашнього насильства: порядок звернення до суду, докази та способи захисту. 6. Кримінально-правові та адміністративно-правові механізми відповідальності за вчинення домашнього насильства та їх значення для захисту постраждалих осіб.

	7. Роль органів Національної поліції, органів соціального захисту, служб у справах дітей, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів у захисті прав постраждалих. 8. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав постраждалих від домашнього насильства. Значення Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. 9. Механізми захисту дітей та інших осіб, які перебувають у вразливому становищі, від домашнього насильства. 10. Механізми відновлення порушених прав постраждалих від домашнього насильства: доступ до правосуддя, безоплатної правничої допомоги, соціальних послуг, компенсації шкоди та інших форм захисту.

Тематика практичних занять з переліком питань

Назва теми (питання/завдання)
Тема: Система та рівні механізму захисту прав людини **Питання:** Поняття, сутність та основні ознаки механізму захисту прав і свобод людини. Структура механізму захисту прав людини: основні елементи та їх функціональне призначення. Співвідношення понять «механізм забезпечення прав людини», «механізм реалізації прав людини» та «механізм захисту прав людини». Суб'єкти механізму захисту прав людини та особливості їх взаємодії у процесі відновлення порушених прав. Національний рівень механізму захисту прав людини: конституційні, адміністративні, судові та позасудові засоби захисту. Судовий захист прав людини як центральний елемент національного механізму захисту: юрисдикційні форми та способи захисту. Позасудові механізми захисту прав людини: їх види, компетенція та значення для ефективного відновлення порушених прав. Міжнародний та регіональні рівні захисту прав людини: основні механізми, інституції та умови їх застосування. Європейський механізм захисту прав людини: роль Ради Європи, Європейського суду з прав людини та інших європейських інституцій. Взаємодія національного, європейського та універсального рівнів захисту прав людини та принцип субсидіарності у забезпеченні ефективного захисту прав і свобод. **Завдання:** **1. Визначення належного механізму захисту права** Громадянину відмовлено органом державної влади у реалізації гарантованого законом права. Відмова, на думку особи, є необґрунтованою та порушує її права. Визначте, які елементи механізму захисту прав людини можуть бути задіяні у цій ситуації; встановіть можливі адміністративні, позасудові та судові способи захисту; обґрунтуйте, який механізм є найбільш ефективним та чому. **2. Розмежування механізмів забезпечення, реалізації та захисту прав людини** Унаслідок неправомірних дій посадової особи особа фактично не може реалізувати своє суб'єктивне право, хоча законодавством таке право їй гарантоване. Визначте, які правові механізми мають застосовуватися на етапах забезпечення, реалізації та захисту відповідного права; розмежуйте їх функціональне призначення та поясніть, на якому етапі виникає необхідність застосування саме механізму захисту. **3. Вибір суб'єкта та способу захисту порушеного права** Особа вважає, що її право порушено рішенням органу публічної влади. Водночас існує можливість звернення до органу вищого рівня, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та адміністративного суду. Визначте компетенцію зазначених суб'єктів, порівняйте відповідні способи захисту та сформулюйте оптимальну послідовність дій особи для ефективного відновлення порушеного права. **4. Визначення рівня захисту права людини** Національний суд відмовив особі у задоволенні позову щодо захисту її права. Особа вважає, що національні органи не забезпечили ефективного захисту її права та бажає звернутися до

міжнародної інституції.
Визначте, чи може особа скористатися міжнародним механізмом захисту; встановіть умови звернення до Європейського суду з прав людини; поясніть значення принципу субсидіарності та правила вичерпання національних засобів юридичного захисту.

5. Взаємодія національного та міжнародного механізмів захисту

Право особи було порушене на національному рівні, а національні засоби захисту виявилися неефективними. Особа звернулася до Європейського суду з прав людини, який встановив порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
Визначте функції національного та європейського рівнів механізму захисту; поясніть принцип субсидіарності та межі компетенції ЄСПЛ; визначте можливі наслідки встановлення Судом порушення права та порядок взаємодії міжнародного рішення з національним механізмом відновлення порушеного права.

Тема: Механізми захисту права власності та інвестиційних проєктів

Питання:

Поняття та система механізмів захисту права власності: основні форми, способи та засоби захисту. Цивільно-правові способи захисту права власності: віндикаційний і негаторний позови, позов про визнання права власності та інші способи захисту. Судовий захист права власності: юрисдикція судів, особливості доказування та способи відновлення порушеного права. Захист права власності у практиці Європейського суду з прав людини: критерії правомірності втручання держави та вимога справедливого балансу. Особливості захисту права власності в умовах воєнного стану, зокрема у випадках примусового відчуження, вилучення майна та завдання майнової шкоди. Поняття інвестиційного проєкту та особливості правового захисту майнових інтересів інвестора на різних етапах його реалізації. Захист інвестиційних проєктів від незаконного вилучення майна, експропріації, дискримінаційного поводження та інших форм неправомірного втручання держави.

Завдання:

1. Вибір належного способу захисту права власності

Громадянин придбав нерухоме майно, однак після його придбання виявив, що інша особа без законних підстав володіє цим майном. Власник бажає відновити своє право та повернути майно у своє володіння. Визначте належний спосіб захисту права власності; встановіть, чи є підстави для пред'явлення віндикаційного позову; визначте обставини, які підлягають доказуванню, та сформулюйте позовні вимоги.

2. Визначення способу захисту та юрисдикції суду

Власник земельної ділянки виявив, що сусід систематично здійснює дії, які перешкоджають користуванню належною йому земельною ділянкою, хоча права власності сусіда на відповідне майно не оспорюються. Визначте, який спосіб захисту права власності може бути застосований; встановіть відмінність між віндикаційним і негаторним позовами; визначте належну судову юрисдикцію та обставини, які необхідно довести.

3. Оцінювання правомірності втручання держави у право власності

Орган державної влади прийняв рішення, внаслідок якого власник був позбавлений можливості повною мірою користуватися своїм майном. Держава обґрунтовує таке втручання необхідністю захисту публічного інтересу.
Оцініть правомірність втручання у право власності за критеріями, сформованими Європейським судом з прав людини; визначте, чи було втручання передбачене законом, чи переслідувало легітимну мету та чи дотримано вимоги пропорційності і справедливого балансу між публічним та приватним інтересом.

4. Захист права власності в умовах воєнного стану

Під час дії воєнного стану майно підприємства було примусово відчужене для потреб оборони. Власник вважає, що процедура відчуження була проведена з порушенням встановлених законом вимог, а компенсація за майно не була належним чином забезпечена.
Визначте правові підстави та умови примусового відчуження майна в умовах воєнного стану; встановіть можливі способи захисту прав власника; визначте порядок оскарження відповідного

рішення та можливості відшкодування завданої майнової шкоди.

5. Захист прав інвестора від неправомірного втручання держави

Іноземний інвестор реалізує в Україні інвестиційний проєкт. Після здійснення значних капіталовкладень орган державної влади прийняв рішення, наслідком якого стало фактичне позбавлення інвестора можливості користуватися інвестиційними активами. Інвестор вважає, що такі дії мають ознаки непрямої експропріації та дискримінаційного поводження.

Визначте можливі національні та міжнародно-правові механізми захисту інвестиційного проєкту; встановіть, які гарантії захисту інвестора можуть бути застосовані; проаналізуйте ознаки експропріації, дискримінаційного поводження та інших форм неправомірного втручання держави; запропонуйте оптимальну правову стратегію захисту інвестиційних інтересів.

Тема: Механізми захисту прав військовослужбовців та військовополонених

Питання:

Правовий статус військовослужбовців та основні гарантії забезпечення і захисту їхніх прав та свобод. Система національних механізмів захисту прав військовослужбовців: судові, адміністративні та позасудові способи захисту. Особливості судового захисту прав військовослужбовців у спорах щодо проходження військової служби, грошового, пенсійного та соціального забезпечення. Механізми захисту прав військовослужбовців у разі незаконних рішень, дій чи бездіяльності органів військового управління та посадових осіб. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших державних і недержавних інституцій у забезпеченні захисту прав військовослужбовців. Механізми міжнародно-правового захисту військовополонених відповідно до Женевської конвенції про поводження з військовополоненими 1949 року та інших актів міжнародного гуманітарного права. Заборона катувань, жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження з військовополоненими та механізми реагування на відповідні порушення. Механізми встановлення місцезнаходження, обліку, повернення та репатріації військовополонених, а також захисту їхніх прав під час перебування у полоні. Міжнародні та національні механізми відповідальності за порушення прав військовополонених і воєнні злочини, пов’язані з неналежним поводженням із ними.

Завдання:

1. Захист прав військовослужбовця у зв’язку з проходженням військової служби

Військовослужбовця було звільнено з військової служби за рішенням командування. Військовослужбовець вважає, що рішення прийнято без належного врахування передбачених законом обставин та порушує його права.

Визначте правовий статус військовослужбовця у цій ситуації; встановіть можливі адміністративні та судові способи захисту; визначте належного суб’єкта оскарження та сформулюйте вимоги, які можуть бути заявлені для відновлення порушеного права.

2. Захист права військовослужбовця на належне грошове та соціальне забезпечення

Військовослужбовцю протягом декількох місяців не виплачувалася передбачена законодавством грошова виплата. Звернення до відповідного органу військового управління не призвело до усунення порушення. Визначте можливі способи захисту порушеного права; встановіть порядок звернення до адміністративного суду; визначте обставини, які необхідно довести, та сформулюйте можливі позовні вимоги.

3. Вибір механізму захисту від незаконних дій органу військового управління

Посадова особа військового управління вчинила дії, які, на думку військовослужбовця, суперечать законодавству та призвели до порушення його прав. Військовослужбовець має можливість звернутися зі скаргою до вищого командування, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або до суду.

Порівняйте зазначені механізми захисту; визначте компетенцію відповідних суб’єктів; запропонуйте послідовність дій військовослужбовця для найбільш ефективного відновлення порушеного права.

4. Захист прав військовополоненого

Під час міжнародного збройного конфлікту військовополонений зазнав жорстокого поводження,

не отримав належного медичного забезпечення та був позбавлений можливості підтримувати зв'язок із зовнішнім світом.
Визначте, які норми міжнародного гуманітарного права гарантують захист військовополоненого; встановіть, які форми поводження можуть становити порушення міжнародних зобов'язань; визначте міжнародні та національні механізми реагування на такі порушення.

5. Встановлення місцезнаходження та відповідальність за порушення прав військовополонених

Військовослужбовець зник під час бойових дій і, за наявною інформацією, міг потрапити в полон. Протягом тривалого часу його місцезнаходження не встановлено. Родичі прагнуть отримати інформацію про його статус, місце перебування та домогтися його повернення. Одночасно з'являються відомості про можливе неналежне поводження з військовополоненими. Визначте механізми встановлення місцезнаходження та обліку військовополонених; охарактеризуйте механізми сприяння їх поверненню та репатріації; визначте можливі міжнародні й національні механізми документування порушень та притягнення винних осіб до відповідальності за воєнні злочини.

Тема: Механізми захисту прав внутрішньопереміщених осіб (ВПО)

Питання:

Правовий статус внутрішньо переміщеної особи та система основних правових гарантій її прав і свобод. Національна система механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб: судові, адміністративні та позасудові способи захисту. Механізми захисту права внутрішньо переміщених осіб на житло та відновлення майнових прав. Захист соціальних, трудових та пенсійних прав внутрішньо переміщених осіб: правові гарантії та проблеми їх реалізації. Механізми забезпечення доступу внутрішньо переміщених осіб до освіти, медичної допомоги та інших публічних послуг. Захист документальних, реєстраційних та інших особистих прав внутрішньо переміщених осіб в умовах переміщення. Судовий захист прав внутрішньо переміщених осіб: особливості звернення до суду, доказування та виконання судових рішень.

Завдання:

1. Визначення механізму захисту прав внутрішньо переміщеної особи

Внутрішньо переміщеній особі органом державної влади відмовлено у наданні передбаченої законодавством соціальної виплати з мотивів відсутності реєстрації за місцем фактичного проживання. Особа вважає таку відмову необґрунтованою та такою, що порушує її права. Визначте правовий статус особи та гарантовані їй права; встановіть можливі адміністративні, позасудові та судові способи захисту; визначте належного суб'єкта звернення та запропонуйте послідовність дій для відновлення порушеного права.

2. Захист житлових та майнових прав ВПО

Внутрішньо переміщена особа була вимушена залишити житло внаслідок збройного конфлікту. Після переміщення доступ до належного їй майна відсутній, а саме житло зазнало пошкодження. Особа прагне отримати належне житло або компенсацію за завдану майнову шкоду. Визначте можливі механізми захисту житлових і майнових прав ВПО; встановіть способи документування пошкодження або знищення майна; визначте можливі способи відновлення порушених прав та відшкодування завданої шкоди.

3. Захист соціальних, трудових і пенсійних прав ВПО

ВПО звернулася за призначенням пенсії та соціальної виплати, однак отримала відмову через відсутність частини документів, які залишилися на тимчасово окупованій території. Одночасно роботодавець відмовляється враховувати період роботи особи до переміщення через відсутність відповідних документів. Визначте механізми підтвердження відповідних юридичних фактів; встановіть можливі способи захисту пенсійних і трудових прав; визначте порядок адміністративного та судового оскарження неправомірних рішень або бездіяльності відповідних суб'єктів.

4. Захист права ВПО на доступ до публічних послуг

Після переміщення особі відмовлено у наданні адміністративної послуги через відсутність документів, що підтверджують певні персональні відомості. Водночас особа має можливість

підтвердити відповідні обставини іншими доказами. Визначте, які права та законні інтереси ВПО можуть бути порушені; встановіть допустимі механізми підтвердження відповідних обставин; визначте порядок оскарження відмови та можливі способи відновлення права на отримання адміністративної, медичної чи іншої публічної послуги.

5. Судовий захист прав внутрішньо переміщеної особи

ВПО оскаржує рішення органу публічної влади, яким їй відмовлено у реалізації гарантованого законом права. Орган влади стверджує, що підстав для задоволення вимог немає, оскільки необхідні документи відсутні. Визначте належну судову юрисдикцію та спосіб захисту; встановіть предмет доказування і можливі засоби доказування; сформулюйте позовні вимоги; визначте можливі способи виконання судового рішення та відновлення порушеного права ВПО.

Тема: Механізми захисту від несправедливого судочинства і справедлива сатисфакція

Питання:

Поняття та основні критерії справедливого судочинства у системі гарантій права на справедливий суд. Гарантії незалежності, безсторонності та належної процедури як складові права на справедливий суд. Механізми захисту від порушення розумних строків судового розгляду та невиконання або несвоєчасного виконання судових рішень. Національні засоби юридичного захисту у випадках порушення права на справедливий суд: апеляційний, касаційний та інші передбачені законом механізми. Роль Європейського суду з прав людини у захисті права на справедливий суд та особливості звернення до Суду. Поняття, форми та умови присудження справедливої сатисфакції відповідно до статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також компенсація судових та інших витрат як складові справедливої сатисфакції. Виконання рішень Європейського суду з прав людини та роль справедливої сатисфакції у відновленні порушених прав і запобіганні аналогічним порушенням.

Завдання:

1. Оцінювання відповідності судового провадження вимогам справедливого судочинства

Особа бере участь у судовому провадженні та вважає, що суд не забезпечив їй можливості належним чином представити свою позицію, дослідити докази та надати заперечення щодо аргументів іншої сторони.

Визначте, які складові права на справедливий суд можуть бути порушені; оцініть відповідність судового провадження вимогам незалежності, безсторонності та належної процедури; визначте доступні національні засоби юридичного захисту.

2. Захист від надмірної тривалості судового провадження

Судовий розгляд справи триває протягом тривалого часу без прийняття остаточного рішення. На думку заявника, така тривалість не зумовлена складністю справи чи поведінкою сторін.

Визначте критерії оцінювання розумності строку судового розгляду; встановіть, які обставини мають бути враховані; визначте доступні національні механізми захисту та можливість подальшого звернення до ЄСПЛ.

3. Захист права на виконання судового рішення

Національний суд ухвалив остаточне рішення на користь особи, однак рішення тривалий час не виконується. Державний орган, зобов'язаний забезпечити його виконання, не вживає достатніх заходів.

Визначте, чи може невиконання або несвоєчасне виконання судового рішення становити порушення права на справедливий суд; встановіть доступні засоби юридичного захисту; визначте умови, за яких особа може звернутися до ЄСПЛ.

4. Визначення підстав для звернення до Європейського суду з прав людини

Особа пройшла національні судові інстанції та вважає, що під час розгляду її справи було порушено право на справедливий суд. Вона має намір звернутися до ЄСПЛ для встановлення факту порушення Конвенції та отримання компенсації.

Визначте основні умови прийнятності заяви до ЄСПЛ; поясніть значення принципу субсидіарності та вимоги щодо вичерпання національних засобів юридичного захисту; визначте, які обставини та докази доцільно зазначити у заяві.

5. Визначення справедливої сатисфакції
ЄСПЛ встановив порушення Конвенції у справі заявника. Унаслідок порушення особа зазнала матеріальних втрат, моральних страждань та понесла витрати, пов'язані із судовим провадженням. Визначте поняття та форми справедливої сатисфакції відповідно до статті 41 Конвенції; встановіть умови відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також судових та інших витрат; визначте роль рішення ЄСПЛ і механізму його виконання у відновленні порушених прав заявника.

Тема: Механізми захисту прав осіб, які здійснюють переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон

Питання:
Правовий статус осіб, які переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон, та основні гарантії захисту їхніх прав. Система механізмів захисту прав учасників митних правовідносин: адміністративні, судові та інші способи захисту. Права та обов'язки декларанта й інших учасників митних правовідносин у процесі митного оформлення та митного контролю. Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів як механізм захисту прав осіб, які переміщують товари і транспортні засоби. Адміністративний порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів: підстави, процедура та правові наслідки. Судовий захист прав учасників митних правовідносин: юрисдикція адміністративних судів, особливості доказування та способи судового захисту. Механізми захисту прав особи під час проведення митного огляду, митного контролю, особистого огляду та інших форм митного контролю. Гарантії захисту права власності під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, у тому числі у випадках їх вилучення або затримання митними органами. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю митних органів, та інші способи відновлення порушених прав учасників митних правовідносин.

Завдання:
1. Визначення правового статусу та способів захисту учасника митних правовідносин
Громадянин України переміщував через митний кордон товар для особистих потреб. Під час митного оформлення посадова особа митного органу вимагала подання документів, які, на думку громадянина, не передбачені законодавством для відповідної категорії товару, та відмовила у завершенні митного оформлення до моменту їх подання. Визначте правовий статус особи як учасника митних правовідносин, її основні права та обов'язки. Встановіть, чи відповідають вимоги посадової особи митного органу законодавству. Визначте адміністративні, судові та інші можливі способи захисту порушених прав. Обґрунтуйте найбільш ефективну правову модель дій особи.

2. Адміністративне оскарження рішення митного органу
Під час митного оформлення імпортованого товару митний орган прийняв рішення, з яким декларант не погодився, оскільки вважає його таким, що ґрунтується на неправильній оцінці поданих документів та призводить до необґрунтованого збільшення митних платежів. Декларант вирішив оскаржити рішення в адміністративному порядку. Визначте, які рішення, дії або бездіяльність митних органів можуть бути предметом адміністративного оскарження. Встановіть порядок та строки подання скарги, вимоги до її змісту і суб'єкта, який має її розглядати. Визначте, які докази доцільно додати до скарги. Охарактеризуйте можливі правові наслідки задоволення або відхилення скарги та подальші способи захисту прав декларанта.

3. Судовий захист прав учасника митних правовідносин
Митний орган прийняв рішення, яким відмовив підприємству у митному оформленні товару. Підприємство вважає рішення протиправним і звернулося до суду з вимогою його скасувати. Митний орган заперечує проти позову та стверджує, що саме декларант повинен довести правомірність заявлених ним відомостей. Визначте юрисдикцію суду та належний спосіб судового захисту. Встановіть предмет доказування у справі та розподіл обов'язку доказування між сторонами. Визначте, які документи та інші докази можуть підтвердити протиправність рішення митного органу. Сформулюйте можливі позовні вимоги та визначте правові наслідки задоволення позову.

4. Захист прав особи під час митного огляду та інших форм митного контролю
Під час проходження митного контролю посадові особи митного органу прийняли рішення про проведення митного огляду транспортного засобу. Власник транспортного засобу вважає, що контрольні заходи проводяться без належних правових підстав, а дії посадових осіб порушують його право на повагу до приватного життя та право власності. У подальшому посадові особи здійснили особистий огляд особи. Визначте правові підстави та межі проведення митного огляду, особистого огляду та інших форм митного контролю. Встановіть процесуальні гарантії особи під час здійснення таких заходів. Визначте, які рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб можуть бути оскаржені. Запропонуйте алгоритм захисту прав особи та визначте можливі способи відновлення порушених прав.

5. Захист права власності та відшкодування шкоди, завданої митним органом
Митний орган вилучив товар і транспортний засіб у зв'язку з підозрою у порушенні митних правил. У подальшому провадження було припинено через відсутність складу правопорушення. Власник стверджує, що внаслідок незаконного вилучення та тривалого утримання майна він зазнав майнових збитків, зокрема втратив можливість використовувати транспортний засіб у господарській діяльності. Визначте гарантії захисту права власності під час вилучення та затримання товарів і транспортних засобів митними органами. Встановіть, за яких умов такі заходи можуть бути визнані незаконними. Визначте порядок оскарження відповідних рішень, дій або бездіяльності митного органу. Проаналізуйте можливість відшкодування майнової та немайнової шкоди, завданої незаконними діями митного органу, та сформулюйте належні способи відновлення порушених прав власника.

Тема: Механізми захисту прав засуджених

Питання:
Правовий статус засуджених та особливості реалізації і захисту їхніх прав під час виконання кримінальних покарань. Система основних прав і свобод засуджених та межі їх законного обмеження у зв'язку з виконанням покарання. Національні механізми захисту прав засуджених: судові, адміністративні та позасудові способи захисту. Судовий контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань. Механізми оскарження рішень, дій або бездіяльності адміністрації установ виконання покарань та інших органів, відповідальних за виконання покарань. Механізми захисту засуджених від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження. Міжнародні та європейські стандарти поводження із засудженими та їх значення для національного механізму захисту прав людини. Роль Європейського суду з прав людини у захисті прав засуджених та особливості застосування його практики у національній правозастосовній діяльності. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокуратури, органів пробації та інших інституцій у забезпеченні й контролі за дотриманням прав засуджених.
Механізми відновлення порушених прав засуджених: припинення порушення, компенсація завданої шкоди, ефективне розслідування та інші форми юридичного захисту.

Завдання:
1. Межі обмеження прав засудженого під час виконання кримінального покарання
Засудженому до позбавлення волі адміністрація установи виконання покарань заборонила користуватися передбаченим законодавством засобом зв'язку та відмовила у наданні можливості побачення з близьким родичем, посилаючись лише на загальні міркування щодо забезпечення режиму установи. Засуджений вважає, що такі обмеження виходять за межі встановлених законом обмежень його прав. Визначте правовий статус засудженого та систему його основних прав і свобод під час виконання покарання. Встановіть, які права можуть бути обмежені у зв'язку з виконанням кримінального покарання та які вимоги мають дотримуватися при встановленні таких обмежень. Оцініть правомірність дій адміністрації установи. Визначте можливі національні механізми захисту порушених прав засудженого.

2. **Оскарження рішень, дій або бездіяльності адміністрації установи виконання покарань**
Засуджений звернувся до адміністрації установи виконання покарань із заявою про надання медичної допомоги та проведення відповідного медичного обстеження. Заяву належним чином

не розглянуто, а необхідна медична допомога протягом тривалого часу не надається. Адміністрація установи не надає засудженому інформації про причини бездіяльності. Визначте, які рішення, дії або бездіяльність адміністрації установи виконання покарань можуть бути предметом оскарження. Встановіть можливі адміністративні, судові та позасудові способи захисту. Визначте компетенцію суду щодо здійснення контролю за дотриманням прав засудженого та сформулюйте можливі вимоги особи. Запропонуйте послідовність дій засудженого для ефективного відновлення порушеного права.

3. **Захист засудженого від катувань та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження**

Засуджений повідомив про систематичне застосування до нього фізичного насильства працівниками установи виконання покарань. На його звернення адміністрація установи належної реакції не відреагувала, медичний огляд своєчасно не проведено, а обставини отримання тілесних ушкоджень належним чином не з'ясовано. Визначте, які права засудженого можуть бути порушені за таких обставин. Охарактеризуйте національні механізми захисту від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження. Визначте роль прокуратури, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших компетентних інституцій. Проаналізуйте вимоги до ефективного розслідування таких повідомлень та визначте способи юридичного захисту потерпілого.

4. **Застосування міжнародних та європейських стандартів захисту прав засуджених**

Засуджений оскаржує умови тримання в установі виконання покарань, посилаючись на недостатню площу приміщення, неналежні санітарно-гігієнічні умови та тривале перебування в умовах, які, на його думку, принижують людську гідність. Національні органи не забезпечили ефективного усунення зазначених порушень. Визначте міжнародні та європейські стандарти поводження із засудженими, які можуть бути застосовані до наведеної ситуації. Проаналізуйте значення практики Європейського суду з прав людини для оцінки умов тримання засуджених. Визначте, які критерії ЄСПЛ використовує при встановленні порушення заборони катувань або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження. Обґрунтуйте, яким чином відповідна практика має враховуватися українськими судами та іншими правозастосовними органами.

5. Відновлення порушених прав засудженого та компенсація завданої шкоди

Після звільнення засуджений звернувся із заявою про відшкодування шкоди, завданої незаконними діями адміністрації установи виконання покарань. Він стверджує, що внаслідок неналежних умов тримання та бездіяльності посадових осіб зазнав фізичних і моральних страждань. Крім того, порушення його прав тривало протягом значного періоду та не було ефективно припинене під час відбування покарання. Визначте можливі форми відновлення порушених прав засудженого. Охарактеризуйте способи припинення порушення, усунення його наслідків, відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Встановіть значення ефективного розслідування порушень прав засудженого як самостійної гарантії захисту. Визначте роль суду, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокуратури та інших інституцій у забезпеченні відновлення порушених прав. Проаналізуйте можливість використання практики ЄСПЛ та механізмів міжнародного захисту у разі відсутності ефективного національного засобу юридичного захисту.

Тема: Механізми захисту прав жертв домашнього насильства

Питання:

Поняття домашнього насильства, його форми та правовий статус особи, яка постраждала від домашнього насильства. Система національних механізмів запобігання та протидії домашньому насильству і захисту прав постраждалих осіб. Механізми невідкладного реагування на випадки домашнього насильства та забезпечення безпеки постраждалої особи. Спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству: терміновий заборонний припис та обмежувальний припис. Судовий захист прав постраждалих від домашнього насильства: порядок звернення до суду, докази та способи захисту. Кримінально-правові та адміністративно-правові механізми відповідальності за вчинення домашнього насильства та їх значення для захисту постраждалих осіб. Роль органів Національної поліції, органів соціального захисту, служб у справах дітей,

органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів у захисті прав постраждалих. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав постраждалих від домашнього насильства. Значення Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Механізми захисту дітей та інших осіб, які перебувають у вразливому становищі, від домашнього насильства. Механізми відновлення порушених прав постраждалих від домашнього насильства: доступ до правосуддя, безоплатної правничої допомоги, соціальних послуг, компенсації шкоди та інших форм захисту.

Завдання:

1. Кваліфікація домашнього насильства та визначення механізмів невідкладного захисту

До органу Національної поліції звернулася особа, яка повідомила, що член сім'ї систематично ображає її, контролює доступ до коштів, погрожує фізичною розправою та перешкоджає спілкуванню з близькими. Під час останнього конфлікту кривдник пошкодив особисті речі потерпілої та висловив погрозу застосувати фізичне насильство. Визначте, які форми домашнього насильства можуть мати місце у наведеній ситуації. Встановіть правовий статус постраждалої особи та її основні права. Визначте алгоритм невідкладного реагування уповноважених органів та заходи, спрямовані на забезпечення безпеки постраждалої особи. Охарактеризуйте роль Національної поліції та інших суб'єктів у такій ситуації. Запропонуйте комплекс первинних правових і організаційних заходів захисту.

2. Терміновий заборонний та обмежувальний приписи як спеціальні заходи захисту

Після неодноразових випадків погроз та фізичного насильства щодо постраждалої особи поліція винесла терміновий заборонний припис стосовно кривдника. Після його закінчення постраждала особа вважає, що існує реальна загроза повторного насильства, і звертається за подальшим захистом. Порівняйте правову природу, підстави застосування, строк дії та правові наслідки термінового заборонного та обмежувального приписів. Визначте, хто уповноважений їх застосовувати та ініціювати відповідні процедури. Сформулюйте правову позицію постраждалої особи щодо необхідності подальшого обмеження поведінки кривдника. Визначте порядок звернення до суду щодо застосування обмежувального припису та можливі наслідки його невиконання.

3. Судовий захист постраждалої особи та доказування факту домашнього насильства

Постраждала особа звернулася до суду із заявою про застосування обмежувального припису. Кривдник заперечує факт насильства та стверджує, що конфлікти між сторонами мають виключно побутовий характер. Постраждала особа не має медичної довідки про тілесні ушкодження, однак має повідомлення в месенджері з погрозами, аудіозаписи конфліктів, показання сусідів та інформацію про попередні звернення до поліції. Визначте, які обставини підлягають встановленню судом. Охарактеризуйте можливі докази в справах, пов'язаних із домашнім насильством, та оцініть їх доказове значення. Визначте особливості звернення до суду та можливі способи судового захисту. Сформулюйте правову позицію постраждалої особи щодо необхідності застосування обмежувального припису.

4. Відповідальність кривдника та захист дитини від домашнього насильства

До служби у справах дітей надійшла інформація про те, що один із батьків систематично застосовує психологічне насильство до дитини, принижує її, погрожує та використовує дитину як засіб тиску на другого з батьків. Дитина демонструє ознаки психологічної травми, а один із батьків побоюється подальшого загострення ситуації. Визначте механізми захисту дитини від домашнього насильства та особливості правового статусу дитини як постраждалої особи. Встановіть роль служби у справах дітей, Національної поліції, органів соціального захисту та інших уповноважених суб'єктів. Визначте можливість застосування адміністративно-правових та кримінально-правових механізмів відповідальності кривдника. Запропонуйте комплекс заходів, спрямованих одночасно на припинення насильства, забезпечення безпеки дитини та запобігання повторному насильству.

5. Комплексне відновлення порушених прав постраждалої особи

Постраждала від домашнього насильства особа протягом тривалого часу не отримувала належного захисту, унаслідок чого була змушена залишити місце проживання. Вона не має достатніх коштів для самостійного забезпечення житла, потребує психологічної допомоги та

бажає притягнути кривдника до відповідальності. Крім того, внаслідок насильства їй завдано фізичної та моральної шкоди. Сформуйте комплексний алгоритм відновлення порушених прав постраждалої особи. Визначте можливості доступу до правосуддя та безоплатної правничої допомоги. Охарактеризуйте доступні соціальні, психологічні та інші послуги для постраждалих осіб. Визначте можливі механізми притягнення кривдника до юридичної відповідальності та відшкодування завданої шкоди. Проаналізуйте значення міжнародних та європейських стандартів захисту постраждалих від домашнього насильства, зокрема стандартів, закріплених Конвенцією Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульською конвенцією), для забезпечення ефективного національного механізму захисту.

Самостійна робота студента

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин д.ф.н.	Кількість годин з.ф.н.
1	**Назва теми: Система та рівні механізму захисту прав людини** **Завдання:** 1. Охарактеризувати поняття, сутність та основні ознаки механізму захисту прав і свобод людини. 2. Визначити структуру механізму захисту прав людини та розкрити функціональне призначення його основних елементів. 3. Розмежувати механізми забезпечення, реалізації та захисту прав людини, визначивши їх взаємозв'язок у процесі здійснення та відновлення прав. 4. Визначити суб'єктів механізму захисту прав людини та проаналізувати особливості їх взаємодії у разі порушення прав і свобод особи. 5. Проаналізувати національний рівень механізму захисту прав людини та визначити співвідношення конституційних, адміністративних, судових і позасудових засобів захисту. 6. Обґрунтувати роль судового захисту як центрального елемента національного механізму захисту прав людини та визначити основні юрисдикційні форми і способи захисту. 7. Охарактеризувати позасудові механізми захисту прав людини, визначити їх компетенцію, переваги та межі застосування. 8. Визначити особливості міжнародного та регіональних механізмів захисту прав людини, з'ясувати умови та передумови їх застосування після використання національних засобів захисту. 9. Проаналізувати європейський механізм захисту прав людини, визначивши роль Ради Європи, Європейського суду з прав людини та інших європейських інституцій у забезпеченні прав людини. 10. Обґрунтувати взаємодію національного, європейського та універсального рівнів захисту прав людини з урахуванням принципу субсидіарності та необхідності забезпечення ефективного засобу юридичного захисту.	5	11
2	**Назва теми: Механізми захисту права власності та інвестиційних проєктів** **Завдання:** 1. Охарактеризувати поняття та систему механізмів захисту права власності, визначити основні форми, способи та засоби його	7	10

	захисту. 2. Розмежувати речово-правові та зобов'язально-правові способи захисту права власності та визначити підстави їх застосування. 3. Проаналізувати особливості застосування віндикаційного позову, негаторного позову та позову про визнання права власності як способів захисту порушених майнових прав. 4. Визначити особливості судового захисту права власності, зокрема питання юрисдикції, предмета доказування, розподілу обов'язку доказування та способів відновлення порушеного права. 5. Оцінити правомірність втручання держави у право власності з урахуванням критеріїв законності, легітимної мети, пропорційності та необхідності забезпечення справедливого балансу між публічним інтересом і правами власника. 6. Проаналізувати особливості захисту права власності в умовах воєнного стану, зокрема у випадках примусового відчуження, вилучення або пошкодження майна. 7. Охарактеризувати правові механізми захисту інвестиційних проєктів та визначити способи забезпечення майнових інтересів інвестора на різних етапах реалізації інвестиційного проєкту. 8. Визначити механізми захисту інвестора від незаконного вилучення або експропріації майна, дискримінаційного поводження та інших форм неправомірного втручання держави в інвестиційну діяльність. 9. Порівняти національні та міжнародні механізми захисту права власності й інвестиційних інтересів, визначивши підстави та умови їх застосування. 10. Обґрунтувати належний спосіб захисту права власності або інвестиційних прав у конкретній правовій ситуації та визначити послідовність юридичних дій, необхідних для припинення порушення, відновлення права і відшкодування завданої шкоди.		
3	**Назва теми: Механізми захисту прав військовослужбовців та військовополонених** **Завдання:** 1. Охарактеризувати правовий статус військовослужбовців та визначити основні права, свободи й гарантії їх реалізації під час проходження військової служби. 2. Визначити систему національних механізмів захисту прав військовослужбовців та розмежувати судові, адміністративні й позасудові способи їх захисту. 3. Проаналізувати особливості судового захисту прав військовослужбовців у спорах щодо проходження військової служби, грошового, пенсійного та соціального забезпечення. 4. Визначити механізми оскарження незаконних рішень, дій або бездіяльності органів військового управління, командування та інших посадових осіб. 5. Обґрунтувати способи захисту прав військовослужбовців у разі порушення їх права на належне грошове, медичне, соціальне та інше забезпечення. 6. Охарактеризувати роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших інституцій у забезпеченні й відновленні порушених прав військовослужбовців. 7. Розкрити зміст міжнародно-правового статусу	8	10

	військовополонених та визначити основні гарантії їх захисту відповідно до міжнародного гуманітарного права. 8. Проаналізувати механізми захисту військовополонених від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та інших порушень міжнародного гуманітарного права. 9. Визначити механізми встановлення місцезнаходження, обліку, повернення та репатріації військовополонених, а також роль міжнародних і національних інституцій у забезпеченні відповідних процедур. 10. Оцінити механізми юридичної відповідальності за порушення прав військовослужбовців і військовополонених та обґрунтувати способи відновлення порушених прав, компенсації завданої шкоди й притягнення винних осіб до відповідальності.		
4	**Назва теми: Механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб (ВПО)** **Завдання:** 1. Охарактеризувати правовий статус внутрішньо переміщених осіб та визначити основні права, свободи й гарантії їх реалізації. 2. Визначити систему національних механізмів захисту прав внутрішньо переміщених осіб та розмежувати адміністративні, судові й позасудові способи їх захисту. 3. Проаналізувати механізми захисту житлових і майнових прав внутрішньо переміщених осіб, зокрема у випадках втрати, пошкодження або неможливості користування житлом та іншим майном. 4. Охарактеризувати механізми забезпечення та захисту соціальних, трудових і пенсійних прав внутрішньо переміщених осіб. 5. Визначити особливості захисту права на освіту, охорону здоров'я та доступ до публічних послуг внутрішньо переміщених осіб. 6. Проаналізувати механізми документування та відновлення особистих і майнових прав внутрішньо переміщених осіб у разі втрати документів, відсутності необхідних відомостей або неможливості отримати їх на тимчасово окупованій території. 7. Визначити порядок адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що призводять до порушення прав внутрішньо переміщених осіб. 8. Обґрунтувати особливості судового захисту прав внутрішньо переміщених осіб, визначити належний спосіб захисту, предмет доказування та особливості подання і оцінювання доказів. 9. Проаналізувати механізми відновлення порушених прав внутрішньо переміщених осіб, зокрема припинення протиправних дій, поновлення права, відшкодування завданої шкоди та виконання судових рішень. 10. Сформувати комплексний алгоритм захисту прав внутрішньо переміщеної особи у конкретній правовій ситуації, визначивши послідовність звернення до компетентних органів, доступні способи захисту та очікувані правові наслідки їх застосування.	8	12
5	**Назва теми: Механізми захисту від несправедливого**	7	9

	судочинства і справедлива сатисфакція **Завдання:** 1. Охарактеризувати поняття справедливого судочинства та визначити основні критерії його забезпечення відповідно до національних і міжнародних стандартів захисту прав людини. 2. Проаналізувати гарантії незалежності та безсторонності суду, визначити їх значення для забезпечення права особи на справедливий суд. 3. Визначити механізми захисту права особи на належну судову процедуру, зокрема гарантії змагальності, рівності сторін, доступу до суду та можливості бути почутою судом. 4. Охарактеризувати національні засоби захисту від судових помилок і порушень права на справедливий суд, зокрема апеляційний, касаційний та інші передбачені законом механізми перегляду судових рішень. 5. Проаналізувати механізми захисту права на розгляд справи упродовж розумного строку та права на своєчасне й ефективне виконання судового рішення. 6. Визначити умови та порядок звернення до Європейського суду з прав людини у справах щодо порушення права на справедливий суд, з урахуванням принципів субсидіарності та вичерпання національних засобів юридичного захисту. 7. Охарактеризувати поняття та форми справедливої сатисфакції відповідно до статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. 8. Визначити підстави та умови відшкодування Європейським судом з прав людини матеріальної і моральної шкоди, а також компенсації витрат та видатків, понесених заявником. 9. Проаналізувати механізми виконання рішень Європейського суду з прав людини, у тому числі значення справедливої сатисфакції для відновлення порушених прав та усунення наслідків встановленого порушення. 10. Обґрунтувати комплексний механізм відновлення порушеного права на справедливий суд, визначивши належні національні та міжнародні засоби захисту, способи компенсації завданої шкоди та заходи, необхідні для недопущення аналогічних порушень у майбутньому.		
6	**Назва теми: Механізми захисту прав осіб, які здійснюють переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон** **Завдання:** 1. Охарактеризувати правовий статус осіб, які здійснюють переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, та визначити основні гарантії захисту їхніх прав. 2. Визначити систему механізмів захисту прав учасників митних правовідносин та розмежувати адміністративні, судові й інші способи захисту. 3. Проаналізувати права та обов’язки декларанта та інших учасників митних правовідносин під час митного оформлення і митного контролю. 4. Охарактеризувати порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів та визначити правові наслідки їх визнання неправомірними.	7	10

	5. Визначити особливості адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, зокрема підстави, порядок, строки та вимоги до відповідної скарги. 6. Проаналізувати особливості судового захисту прав учасників митних правовідносин, визначити юрисдикцію адміністративних судів, предмет доказування та належні способи судового захисту. 7. Визначити гарантії захисту прав особи під час здійснення митного огляду, митного контролю, особистого огляду та інших форм митного контролю. 8. Охарактеризувати механізми захисту права власності під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон, у тому числі у випадках їх вилучення, затримання або пошкодження митними органами. 9. Проаналізувати механізми відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю митних органів, та визначити інші способи відновлення порушених прав. 10. Сформувати алгоритм захисту прав учасника митних правовідносин у конкретній правовій ситуації, визначивши належний спосіб захисту, компетентний орган, необхідні докази та можливі правові наслідки розгляду справи.		
7.	**Назва теми: Механізми захисту прав засуджених** **Завдання:** 1. Охарактеризувати правовий статус засуджених та визначити особливості реалізації їхніх прав і свобод під час виконання кримінальних покарань. 2. Визначити систему основних прав і свобод засуджених та проаналізувати межі їх законного обмеження у зв'язку з виконанням кримінального покарання. 3. Охарактеризувати систему національних механізмів захисту прав засуджених та розмежувати судові, адміністративні й позасудові способи їх захисту. 4. Проаналізувати механізми судового контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань та визначити способи судового захисту. 5. Визначити порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності адміністрації установ виконання покарань та інших органів, відповідальних за виконання кримінальних покарань. 6. Охарактеризувати механізми захисту засуджених від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та визначити вимоги до ефективного реагування на такі порушення. 7. Проаналізувати міжнародні та європейські стандарти поводження із засудженими та визначити їх значення для національного механізму захисту прав людини. 8. Визначити роль Європейського суду з прав людини у захисті прав засуджених та проаналізувати значення його практики для національної правозастосовної діяльності. 9. Охарактеризувати роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокуратури, органів пробації та інших інституцій у забезпеченні й контролі за дотриманням прав засуджених.	10	10

	10. Сформувати комплексний механізм відновлення порушених прав засудженого, визначивши способи припинення порушення, ефективного розслідування, відшкодування завданої шкоди та застосування інших форм юридичного захисту.		
8.	**Назва теми: Механізми захисту жертв домашнього насильства** **Завдання:** 1. Охарактеризувати поняття домашнього насильства, визначити його основні форми та особливості правового статусу особи, яка постраждала від домашнього насильства. 2. Визначити систему національних механізмів запобігання та протидії домашньому насильству і розкрити їх значення для забезпечення ефективного захисту постраждалих осіб. 3. Проаналізувати механізми невідкладного реагування на випадки домашнього насильства та визначити заходи, спрямовані на забезпечення безпеки постраждалої особи. 4. Охарактеризувати спеціальні заходи протидії домашньому насильству, визначити підстави, порядок застосування та правові наслідки термінового заборонного і обмежувального приписів. 5. Проаналізувати порядок судового захисту прав постраждалих від домашнього насильства, визначити особливості звернення до суду, доказування та способи судового захисту. 6. Визначити особливості застосування адміністративно-правових і кримінально-правових механізмів відповідальності за вчинення домашнього насильства та оцінити їх значення для захисту постраждалих осіб. 7. Охарактеризувати роль Національної поліції, органів соціального захисту, служб у справах дітей, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів у забезпеченні захисту прав постраждалих від домашнього насильства. 8. Проаналізувати міжнародні та європейські стандарти **захисту** постраждалих від домашнього насильства та визначити значення Стамбульської конвенції для розвитку національного механізму запобігання і протидії насильству. 9. Визначити особливості механізмів захисту дітей та інших осіб, які перебувають у вразливому становищі, від домашнього насильства та обґрунтувати комплекс заходів щодо забезпечення їх безпеки. 10. Сформувати комплексний алгоритм відновлення порушених прав постраждалої особи, визначивши можливості доступу до правосуддя, безоплатної правничої допомоги, соціальних послуг, компенсації завданої шкоди та інших форм юридичного й соціального захисту.	10	10

Методи навчання

Навчання та викладання побудоване на комплексному і студентоцентричному підходах, принципах академічної свободи і академічної доброчесності, базується на інтерактивному навчанні практичного спрямування у формах лекцій (лекція-диспут, лекція-дискусія, лекція-презентація), практичних занять (робота з джерельною базою, навчально-методичною, науковою літературою), самостійної та індивідуальної роботи студентів, вирішення кейсів, тестових завдань, індивідуального підходу до кожного студента.

Система контролю та оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи; тестові завдання; написання тематичних глосаріїв; проєкти (індивідуальні та командні проєкти; дослідницько-творчі та ін.); реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; виступи на наукових заходах, конференціях; вирішення казусів; інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях.

Поточний контроль також здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; вирішення тестових завдань, письмових самостійних робіт (есе, рефератів); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць; розв'язання кейсів з практичних завдань та аналіз тематичних казусів; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Загалом, 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає методом додавання балів, одержаних ним на кожному практичному занятті.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання								**Кількість балів (екзамен)**	**Сумарна кількість балів**
Змістовий модуль 1.				**Змістовий модуль 2.**				**50**	**100**
Т1	**Т2**	**Т 3**	**Т4**	**Т 5**	**Т 6**	**Т7**	**Т8**		
6	**7**	**6**	**6**	**6**	**7**	**6**	**6**		

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття, тестування з теми практичного заняття	**Критерії оцінювання**
5 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної

	літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

2 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами):

Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій.

2 бали нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал нараховуються студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов’язані між собою. Дані поняття та положення є лише опорними сигналами, вони вимагають пояснень і визначень, що мають записати студенти під час лекції. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні зв’язки між різними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були зазначені в Робочій програмі навчальної дисципліни.

2 бали нараховуються студентам, які в повному обсязі самостійно і творчо опрацювали всі питання лекції і вільно володіють її змістом.

1 бал нараховується студентам, які опрацювали лише окремі питання лекції і не достатньо вільно володіють її змістом.

Підготовка творчих завдань(есе, дайджест):

Есе – це самостійна творча робота, де у вільній формі висловлюються особисті думки на тему, передбачену Робочою програмою навчальної дисципліни. Головна мета есе – це самостійне розкриття студентом на підставі опрацьованого матеріалу теми, проблеми, питання.

Дайджест – це добір уривків з різних джерел на певну тематику. У форматі дайджестів можна зробити системний аналіз будь-якого теоретичного положення, розкрити різні точки зору на будь-яку проблему, тему, питання та зробити узагальнюючі висновки.

2 бали отримують студенти, які можуть виокремити з різних джерел основні положення, структурно об'єднати їх, коротко проаналізувати кожне з них та зробити ґрунтовні узагальнюючі висновки.

1 бал отримують студенти, які в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерел, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків.

Ведення конспекту першоджерел:

2 бали отримують студенти, які опрацювали всю необхідну обов'язкову літературу, засвоїли її основні теоретичні положення, вміють їх пояснити і розтлумачити.

1 бал отримують студенти, котрі опрацювали не всю необхідну літературу, не завжди розуміють її вихідні теоретичні положення, поверхово їх пояснюють.

Ще 50 % майбутньої підсумкової оцінки з навчальної дисципліни студент набирає під час **екзамену**, що є формою **підсумкового контролю**.

Підсумковий контроль. Екзамен має на меті визначення наявності в особи, що вивчила навчальну дисципліну «Механізми захисту прав людини» сформованого професійного світогляду, комунікативних компетентностей, креативних навичок знаходження, критичного аналізу актуальних фахових проблем у сферах правотворення, правозастосування та правотлумачення, розуміння правових концепцій та продукування інноваційних ідей, спрямованих на оцінювання етичних та правових аспектів професійної діяльності, вияву детермінантів його оптимізації та розвитку у сучасній Україні.

Разом із тим, у межах екзамену перевіряється й оцінюється не тільки науково-теоретична, а й практична підготовка здобувачів вищої юридичної освіти, а саме: здатність обирати із різноманіття методологічного інструментарію необхідні підходи та методи для аналізу конкретної правової ситуації; здатність формулювати необхідні положення, узагальнення, оцінки, висновки та рекомендації під час застосування правових понять та категорій на практиці; здатність застосовувати принципи права, оціночні правові поняття для розв'язання складних задач та проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

Екзамен з навчальної дисципліни «Механізми захисту прав людини» складається з суми балів за два екзаменаційні питання, кожне з яких оцінюється максимально 15 балів (всього 30 балів) та вирішення тестових завдань, кожне з яких оцінюється максимально 1 бал (всього 20 балів).

Екзамен поділений на дві частини, успішне виконання яких дозволяє набрати 50 балів:

- перша частина передбачає проходження блоку тестових завдань загальною кількістю 20 тестів;
- друга частина - розкриття теоретичного питання (2 питання)

<u>Критерії оцінювання виконання тестових завдань</u>

Цей блок дозволяє студентові набрати максимум 20 балів із 50-ти можливих на іспиті.
16-20 балів отримують студенти, які дали правильну відповідь на 16-20 тестових завдань.

11-15 балів отримують студенти, дали правильну відповідь на 11-15 тестових завдань.
9-10 балів отримують студенти, які дали правильну відповідь на 9-10 тестових завдань.
6-8 балів отримують студенти, які дали правильну відповідь на 6-8 тестових завдань.
0-5 балів отримують студенти, які дали правильну відповідь на 0-5 тестових завдань.

Критерії оцінювання усної відповіді

Цей блок дозволяє студентові набрати максимум 30 балів із 50-ти можливих на іспиті.

Виконання теоретичного завдання потребує повної аналітичної і змістовної усної відповіді (оцінюється від 0 до 30 балів).

25-30 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу, володіють відповідною науково-правовою термінологією, вміють використовувати належним чином нормативну базу, судову практику (вітчизняну та європейську), демонструють високий рівень розвитку навичок самостійного мислення і викладення власних думок.

19-24 балів отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, на достатньому рівні володіють відповідною науково-правовою термінологією, демонструють достатній рівень розвитку навичок самостійного мислення і викладення власних думок, однак під час усної відповіді допустили несуттєві неточності та не використали на достатньому рівні обов'язкову літературу, були непослідовними у викладі матеріалу.

12-18 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, демонструють загалом добрі знання навчального матеріалу, частково володіють відповідною науково-правовою термінологією, демонструють базовий рівень розвитку навичок самостійного мислення і викладення власних думок, проте не змогли розкрили зміст теоретичного завдання повністю, допустивши помітні помилки, неточності, не вміють робити узагальнення та висновки.

6-11 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково, демонструють мінімальний рівень знань навчального матеріалу, низький рівень розвитку навичок самостійного мислення і викладення власних думок, володіють лише базовою науково-правовою термінологією, не орієнтуються в базових для навчального курсу нормативно-правових актах, під час усних відповідей узагальнення та висновки відсутні.

1-5 балів отримують студенти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому суттєві помилки, не засвоїли навчальний матеріал курсу, володіють лише окремими основними правовими термінами, не проявляють навичок самостійного мислення і викладення власних думок. У відповідях цілком відсутня самостійність, лише за допомогою викладача можуть сформулювати основні положення курсу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	**Оцінка за шкалою ЄКТС**	
	Оцінка (бали)	**Пояснення за розширеною шкалою**
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	F_X (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання

	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Підсумкова оцінка як показник результатів вивчення навчальної дисципліни складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – 50 балів та підсумкового модуль-контролю (екзамен) – 50 балів за 100-бальною університетською шкалою.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів
з навчальної дисципліни «Механізми захисту прав людини»

Блок теоретичних питань:

1. Поняття, сутність та основні ознаки механізму захисту прав і свобод людини.
2. Структура механізму захисту прав людини та функціональне призначення його основних елементів.
3. Співвідношення механізмів забезпечення, реалізації та захисту прав людини.
4. Суб'єкти механізму захисту прав людини та особливості їх взаємодії.
5. Національний рівень механізму захисту прав людини: основні форми та засоби захисту.
6. Судовий захист прав людини як елемент національного механізму захисту.
7. Позасудові механізми захисту прав людини: види, компетенція та значення.
8. Міжнародний та регіональні механізми захисту прав людини: інституції та умови застосування.
9. Поняття та система механізмів захисту права власності.
10. Цивільно-правові способи захисту права власності: віндикаційний, негаторний позови та позов про визнання права власності.
11. Судовий захист права власності: юрисдикція, доказування та способи захисту.
12. Критерії правомірності втручання держави у право власності у практиці Європейського суду з прав людини.
13. Механізми захисту права власності в умовах воєнного стану.
14. Поняття інвестиційного проєкту та механізми захисту майнових інтересів інвестора.
15. Механізми захисту інвестора від незаконного вилучення або експропріації майна, дискримінації та інших форм неправомірного втручання держави.
16. Національні та міжнародні механізми захисту інвестиційних прав.
17. Правовий статус військовослужбовців та гарантії реалізації їхніх прав.
17. Національні механізми захисту прав військовослужбовців: судові, адміністративні та позасудові способи.
18. Судовий захист прав військовослужбовців у спорах щодо проходження військової служби, грошового та соціального забезпечення.
19. Механізми оскарження незаконних рішень, дій або бездіяльності органів військового управління, командування та посадових осіб.
20. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших інституцій у захисті прав військовослужбовців.
21. Міжнародно-правовий статус військовополонених та гарантії їх захисту.
22. Механізми захисту військовополонених від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.
23. Механізми встановлення місцезнаходження, обліку, повернення та репатріації військовополонених.
24. Поняття та правовий статус внутрішньо переміщених осіб.
25. Національні механізми захисту прав внутрішньо переміщених осіб.
26. Механізми захисту житлових і майнових прав внутрішньо переміщених осіб.

27. Механізми захисту соціальних, трудових і пенсійних прав внутрішньо переміщених осіб.
28. Механізми захисту права внутрішньо переміщених осіб на освіту, охорону здоров'я та доступ до публічних послуг.
29. Механізми документування та відновлення особистих і майнових прав внутрішньо переміщених осіб.
30. Судовий захист прав внутрішньо переміщених осіб: порядок звернення, способи захисту та доказування.
31. Механізми відновлення порушених прав внутрішньо переміщених осіб та відшкодування завданої шкоди.
33. Поняття справедливого судочинства та основні критерії його забезпечення.
34. Незалежність і безсторонність суду як гарантії права на справедливий суд.
35. Змагальність, рівність сторін та право бути почутим як елементи справедливого судочинства.
36. Національні механізми захисту від судових помилок і порушень права на справедливий суд.
37. Механізми захисту права на розгляд справи упродовж розумного строку та право на виконання судового рішення.
38. Умови та порядок звернення до Європейського суду з прав людини у справах про порушення права на справедливий суд.
39. Поняття, форми та умови присудження справедливої сатисфакції відповідно до статті 41 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
40. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди, а також компенсація витрат і видатків у практиці Європейського суду з прав людини.
41. Правовий статус осіб, які переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон, та гарантії захисту їхніх прав.
41. Система адміністративних, судових та інших механізмів захисту прав учасників митних правовідносин.
42. Права та обов'язки декларанта та інших учасників митних правовідносин.
43. Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів.
44. Адміністративний порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів.
45. Судовий захист прав учасників митних правовідносин: юрисдикція, доказування та способи захисту.
46. Механізми захисту прав особи під час митного огляду, особистого огляду та інших форм митного контролю.
47. Механізми захисту права власності у випадках вилучення або затримання товарів і транспортних засобів митними органами.
48. Правовий статус засуджених та особливості реалізації їхніх прав під час виконання кримінальних покарань.
49. Основні права і свободи засуджених та межі їх законного обмеження.
50. Національні механізми захисту прав засуджених: судові, адміністративні та позасудові способи.
51. Судовий контроль за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань.
52. Оскарження рішень, дій або бездіяльності адміністрації установ виконання покарань та інших органів, відповідальних за виконання покарань.
53. Механізми захисту засуджених від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження.
54. Міжнародні та європейські стандарти поводження із засудженими та практика Європейського суду з прав людини у справах щодо захисту прав засуджених.
55. Поняття домашнього насильства, його форми та правовий статус особи, яка постраждала від домашнього насильства.

56. Національні механізми запобігання та протидії домашньому насильству і захисту постраждалих осіб.
57. Механізми невідкладного реагування на випадки домашнього насильства та спеціальні заходи захисту: терміновий заборонний і обмежувальний приписи.
58. Механізми забезпечення безпеки та відновлення прав постраждалих від домашнього насильства.
59. Судовий захист прав постраждалих від домашнього насильства та адміністративно-правові й кримінально-правові механізми відповідальності кривдника.
60. Міжнародні та європейські стандарти захисту постраждалих від домашнього насильства та механізми відновлення порушених прав.

Блок тестових питань з використанням системи Moodle

Зарахування результатів неформальної освіти

При поточному контролі враховуються результати неформального навчання, здобуті на навчальній платформі HELP (Gender Equality and Gender Mainstreaming, Anti-discrimination, Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers, Freedom of Expression, Gender Equality and Gender Mainstreaming), що за змістом відповідають темі або окремим питанням теми навчальної дисципліни «Механізми захисту прав людини».

Під час зарахування результатів неформального навчання застосовується шкала оцінювання відповідно до розподілу балів за темою навчальної дисципліни (яка відображена у робочій програмі навчальної дисципліни «Механізми захисту прав людини»).

Оцінка виставляється за умови наявності документа здобувача, що підтверджує участь у заході неформального навчання.

Зарахування результатів навчання здійснюється згідно положення «Про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» URL : https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity

Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України: зі змінами та доповненнями: (прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.). Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (ст.ст. 15, 16). Закон України від 17.07.97 р. Електронний ресурс. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, резолюція Генеральної Асамблеї ООН 2200A (XXI) від 19 грудня 1966 р., 21 U.N. GAOR Supp. (No. 16), стор. 52, U.N. Doc. A/6316 (1966), 999 U.N.T.S. 171, набрала чинності 23 березня 1976 р. URL: http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx]
4. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя від 10 червня 1983 р., перша світова конференція з питань незалежності правосуддя. URL: http://www.jiwp.org/#!montreal-declaration/c1bue]
5. Європейська хартія про закон «Про статус суддів», Рада Європи, 10 липня 1998 р. URL: https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/European-Charter-on-Statute-of-Judges_EN.pdf]
6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 №389-VIII. URL: https://zakon.rada. gov.ua/laws/card/389-19.
7. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Додаткова:

1. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі: колективна монографія / за ред. І.В. Чеховської. Ірпінь : Державний податковий інститут, 2023. 566 с.
2. Захист прав людини: міжнародні стандарти та практика: навчальний посібник / укл. Ю.В. Сербалюк. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені І. Огієнка, 2021. URL : https://www.fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Zakhyst-prav-lyudyny.2021.Serbalyuk-szhatyy.pdf
3. Захист прав людини в сучасному міжнародному та європейському праві : навч.-метод. Посібник / за ред. Х. Бехруз; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 62 с. URL : https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7989bcac-899a-4c69-8b5a-2954e0aab923/content
4. Міжнародний захист прав людини : навчально-методичний посібник / уклад. : Г. М. Гриб, Д. О. Гребенюк, В.Ю. Дронов ; Нац. унт «Одеська юрид. академія». Одеса, 2025.144 с. URL : https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/163d6966-7529-4c00-b5a2-311316ce5534/content
5. Дорошенко В.А. Правові механізми захисту прав людини під час війни. *Юридичний електронний журнал*. 2023. № 2. С. 323–326.
6. Сучасні механізми захисту прав людини : колективна монографія / Кельман М. С., Токарська А. С., Ярмол Л. В., Цебенко С. Б., Дутко А. О. Львів : Галицька видавнича спілка, 2020. 219 с.
7. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини : зб. матеріалів кругл. столу (м. Кам'янець-Подільський, 25 черв. 2024 р.) / МВС України ; Нац. акад. прав. наук України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. конституц. і міжнар. права ф-ту No 4. – Кам'янець-Подільський : ХНУВС, 2024. 327 с. URL : https://dspace.univd.edu.ua/items/a2af1fc7-047a-46d2-b4d3-9d3071dde57b
8. Права людини та їх захист у сучасних реаліях / за ред. Ю.В. Ломжець. Одеса : НУК, 2020. 208 с.
9. Пілюк С. В. Правові форми захисту прав людини : електронний методичний посібник. Одеса, 2023. 60 с.
10. Юридичний механізм захисту прав людини : посібник для ВНЗ / за заг. ред. В. О. Заросила, А. М. Кислого. Київ : Видавництво Людмила, 2021. 171 с.

Інформаційні ресурси

Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті, відео-лекції, інше методичне електронне забезпечення навчальної дисципліни «Професійна відповідальність правника».

Сайт Європейського суду з прав людини: https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c

Сайт Конституційного Суду України: http://www.ccu.gov.ua/

Сайт Верховного Суду України: https://supreme.court.gov.ua/supreme/

Сайт Верховної ради України: https://rada.gov.ua/

Методологічне забезпечення навчальної дисципліни https://law.chnu.edu.ua/courses/

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови* дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);

- *не допускається* використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;

- *додаткові обмеження чи вимоги* щодо використання ШІ *можуть визначатися* викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.